P9_TA(2022)0124

Tiesiskuma un cilvēktiesību stāvoklis Gvatemalas Republikā

Eiropas Parlamenta 2022. gada 7. aprīļa rezolūcija par tiesiskuma un cilvēktiesību stāvokli Gvatemalas Republikā (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Gvatemalu un jo īpaši 2019. gada 14. marta rezolūciju par cilvēktiesību stāvokli Gvatemalā ([1]),

— ņemot vērā Komisijas priekšsēdētāja vietnieka / Savienības augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos (PV/AP) runaspersonas 2022. gada 11. februāra paziņojumu par tiesiskuma stāvokli Gvatemalā un 2022. gada 23. marta paziņojumu par tiesiskuma pasliktināšanos Gvatemalā,

— ņemot vērā Nolīgumu, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Centrālameriku, no otras puses ([2]), jo īpaši tajā ietverto cilvēktiesību klauzulu,

— ņemot vērā Eiropas Savienības Pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem,

— ņemot vērā ANO augstā cilvēktiesību komisāra 2022. gada 28. februāra ziņojumu par cilvēktiesību stāvokli Gvatemalā,

— ņemot vērā ANO ģenerālsekretāra runaspersonas 2022. gada 11. februāra paziņojumu par Gvatemalu,

— ņemot vērā Amerikas Cilvēktiesību komisijas (*IACHR*) 2022. gada 22. februāra paziņojumu, kurā paustas bažas par jauniem tiesu neatkarības pārkāpumiem Gvatemalā, un *IACHR* un ANO īpašā referenta tiesnešu un juristu neatkarības jautājumos 2022. gada 9. marta paziņojumu, kurā Gvatemala mudināta garantēt neatkarību un objektivitāti valsts jaunā ģenerālprokurora iecelšanā,

— ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un ANO cilvēktiesību konvencijas un tām pievienotos fakultatīvos protokolus,

— ņemot vērā 1966. gada ANO paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām,

— ņemot vērā Gvatemalas konstitūciju,

— ņemot vērā Reglamenta 144. panta 5. punktu un 132. panta 4. punktu,

A. tā kā Gvatemala ir svarīga un līdzīgi domājoša ES partnere, par ko liecina šīs valsts būtiskā loma Centrālamerikas reģionālajā integrācijā, izmantojot tās *pro tempore* prezidentūru Centrālamerikas reģionālās integrācijas sistēmā, ES un Gvatemalas tirdzniecības sadarbības izaugsme, šīs valsts solidaritāte ar Ukrainu un Eiropu un tās stingrais nosodījums Krievijas iebrukumam Ukrainā un aktīvā loma starptautiskos forumos, kā arī konstruktīvais dialogs ar Gvatemalas vēstniecību Briselē saistībā ar Eiropas Parlamenta Delegāciju attiecībām ar Centrālamerikas valstīm;

B. tā kā 2019. gadā Gvatemalas Republikas valdība vienpusēji nolēma izbeigt pilnvaras Starptautiskajai komisijai pret nesodāmību Gvatemalā (*CICIG*), kas šajā valstī darbojās 12 gadus; tā kā laikposmā, kad varas iestādes sadarbojās ar *CICIG*, Gvatemalā bija vērojams pastāvīgs progress kriminālvajāšanā cilvēktiesību un korupcijas lietās;

([1]) OV C 23, 21.1.2021., 92. lpp.
([2]) OV L 346, 15.12.2012., 3. lpp.

Ceturtdiena, 2022. gada 7. aprīlis

C. tā kā kopš tā laika Gvatemala ir cietusi no nepārtraukta institucionālās kooptācijas procesa un tiesiskuma likvidēšanas, tiesnešu un prokuroru likumīgā darba sistemātiskas traucēšanas un vajāšanas, nomelnošanas kampaņām, tiesu darbinieku, jo īpaši no *CICIG*, Cilvēktiesību prokuratūras un Īpašās prokuratūras nesodāmības apkarošanai (*FECI*), apcietināšanas un iebiedēšanas, kā arī agresijas pret pilsoniskās sabiedrības organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem pastiprināšanas un palielināšanas, kā arī krimināltiesību noteikšanas tiem;

D. tā kā prokuroriem korupcijas un organizētās noziedzības lietās, kur iesaistītas augsta ranga valsts amatpersonas un uzņēmumu īpašnieki, daudzos kriminālprocesos ir noteikta krimināltiesību, iesniedzot sūdzības Tiesnešu disciplinārlietu kolēģijā un Gvatemalas Valsts ministrijas atbalstītos pirmstiesas procesos, lai viņus apcietinātu vai atceltu viņu imunitāti; tā kā šo tiesvedību pret neatkarīgiem tiesnešiem, prokuroriem un advokātiem skaita pieaugums un ātras un efektīvas reaģēšanas un aizsardzības pasākumu trūkums ir satraucošs;

E. tā kā draudi, vajāšana un patvaļīgas aizturēšanas risks ir noveduši pie tā, ka vairāk nekā 20 tiesneši ir paziņojuši par došanos trimdā no Gvatemalas, lai aizsargātu savu drošību un fizisko un psiholoģisko integritāti un izvairītos no Gvatemalas valsts iestāžu represijām; tā kā tiesneses *Erika Aifán*, bijušo ģenerālprokuroru *Claudia Paz* un *Thelma Aldana* un *FECI* vadītāja *Juan Francisco Sandoval* lietas ir tikai daži no piemēriem tiesu darbinieku vajāšanai Gvatemalā;

F. tā kā Gvatemalas Konstitūcijas 203. pantā ir uzsvērts, ka tiesu varas funkcijas ir jāveic vienīgi Augstākajai tiesai un citām tiesām, kas noteiktas tiesību aktos; tā kā nav panākts progress attiecībā uz tiesnešu ievēlēšanu vakantajās amata vietās Augstākajā tiesā un Apelācijas tiesā; tā kā šogad prezidents un Kongress iecels trīs būtiskas amatpersonas — ģenerālprokuroru, cilvēktiesību ombudu un galveno kontrolieri;

G. tā kā 2022. gada maijā tiks ievēlēts jaunais Gvatemalas Republikas ģenerālprokurors; tā kā Gvatemalas konstitūcijā ir noteikts, ka ģenerālprokurora iecelšanu veic iecelšanas komisija, kuras sastāvā ir Augstākās tiesas priekšsēdētājs, juridiskās izglītības iestāžu rektori, advokātu asociācijas locekļi un pilsoniskās sabiedrības locekļi; tā kā 2021. gada septembrī ASV Valsts departaments Engela sarakstā iekļāva Gvatemalas Republikas ģenerālprokuroru un atkārtotas ievēlēšanas kandidātu *María Consuelo Porras*, kā arī prokuratūras ģenerālsekretāru *Angel Pineda* kā korumpētus un nedemokrātiskus dalībniekus, kas traucē veikt krimināltiesvajāšanu korupcijas lietās; tā kā ģenerālprokuroram ir būtiska loma tiesiskuma garantēšanā, cilvēktiesību aizsardzībā un aizstāvēšanā, kā arī cīņā pret korupciju un nesodāmību;

H. tā kā Amerikas Cilvēktiesību komisija un ANO īpašais referents tiesnešu un miertiesnešu neatkarības jautājumos ir snieguši vairākus ieteikumus veikt konstitucionālo reformu attiecībā uz valsts augstāko tiesu ģenerālprokurora un tiesnešu ievēlēšanas procedūrām saskaņā ar starptautiskajiem neatkarības un objektivitātes standartiem;

I. tā kā Gvatemalas valdība ir centusies īstenot politiku, kas veicina pārredzamību, cīņu pret korupciju un cīņu pret nesodāmību, izveidojot Pretkorupcijas prezidentālo komiteju un Miera un cilvēktiesību prezidentālo komiteju, kurai būtu jānāk klajā ar konkrētiem rezultātiem;

J. tā kā saskaņā ar *Transparency International* datiem korupcijas uztveres indeksā Gvatemalas vērtējums pēdējos 10 gados ir nokrities par 59 vietām — no 91. vietas (2010. gadā) līdz 150. vietai no 180 valstīm;

K. tā kā Dekrēts Nr. 4-20, kas pazīstams kā NVO likums un kas stājās spēkā 2022. gada februārī, ir vērsts uz to, lai ierobežotu NVO darbību, pastiprinot valdības uzraudzību un paverot iespējas aizliegt tādas NVO, kuras neatbilst administratīvajām prasībām;

L. tā kā spēcīgu noziedzīgu organizāciju vardarbība un izspiešana joprojām rada nopietnas problēmas Gvatemalā un tā kā ar bandām saistīta vardarbība ir svarīgs faktors, kas mudina cilvēkus pamest valsti;

M. tā kā 2021. gadā ANO augstā cilvēktiesību komisāra birojs (*OHCHR*) dokumentēja 103 uzbrukumus cilvēktiesību aizstāvjiem un sešas slepkavības, kā arī 33 uzbrukumus žurnālistiem; tā kā vides un zemes aizstāvji, pirmiedzīvotāji un kopienas, kā arī sieviešu tiesību aizstāvji saskaras ar nopietniem draudiem; tā kā *OHCHR* uzsver, ka arvien biežāk valsts un nevalstiskie dalībnieki ļaunprātīgi izmanto krimināltiesības, vēršoties pret cilvēktiesību aizstāvjiem un žurnālistiem, lai sodītu viņus vai kavētu viņu darba likumīgu veikšanu;

N. tā kā pirmiedzīvotāji joprojām saskaras ar dažādiem diskriminācijas veidiem un ekonomisko un sociālo nevienlīdzību; tā kā ir jāstiprina uzticēšanās attiecības starp valsts iestādēm un pirmiedzīvotājiem, īstenojot pasākumus viņu tiesību aizsardzībai un īstenošanai, tostarp tiesības uz brīvu, iepriekšēju un apzinātu piekrišanu;

O. tā kā ar dzimumu saistīta un seksuāla vardarbība pret sievietēm un meitenēm ir plaši izplatīta un dziļi iesakņojusies problēma; tā kā 2022. gada 8. martā Gvatemalas Kongress apstiprināja Dekrētu Nr. 18-2022, tā dēvēto Dzīves un ģimenes aizsardzības likumu, kas nosaka krimināltatbildību par abortu jebkādos apstākļos, paredzot brīvības atņemšanu uz laiku no 5 līdz 25 gadiem, un aizliedz dzimumu daudzveidību un dzimumaudzināšanu skolās; tā kā pēc vairākiem protestiem valsts un starptautiskā līmenī prezidents pauda nodomu uzlikt veto šim dekrētam un 2022. gada 15. martā Gvatemalas Kongress nobalsoja par pretrunīgā likuma atcelšanu;

P. tā kā Gvatemalā ir viens no augstākajiem nevienlīdzības rādītājiem un daži no vissliktākajiem nabadzības, nepietiekama uztura un māšu un bērnu mirstības rādītājiem reģionā; tā kā Gvatemala ieņem sesto vietu pasaulē attiecībā uz hroniski nepietiekamu uzturu;

Q. tā kā ES joprojām ir viens no Gvatemalas galvenajiem sadarbības partneriem un attīstības sadarbības instrumentam 2014.–2020. gada plānošanas periodā ir piešķirti 152 miljoni EUR galvenokārt pārtikas nodrošinājumam, korupcijas apkarošanai, mieram un drošībai, kā arī konkurētspējai;

R. tā kā Gvatemalas pirmiedzīvotāju vides aizstāve un Eiropas Parlamenta Saharova balvas 2017. gada fināliste *Aura Lolita Chávez* atstāja savu valsti pēc nopietniem uzbrukumiem, nāves draudiem un neslavas celšanas un pret viņu tiktu vērstas vairākas tiesvedības, ja viņa atgrieztos Gvatemalā; tā kā, ja viņa nolemtu atgriezties, būtu jānodrošina viņas juridiskā un fiziskā drošība,

1. pauž bažas par tiesiskuma pasliktināšanos Gvatemalā un par Augstākās tiesas un ģenerālprokurora ierosinātajām tiesvedībām pret neatkarīgiem tiesnešiem, advokātiem un prokuroriem, kas izmeklē vai sauc pie atbildības kriminālās struktūras, kuras ir saistītas ar augsta ranga valsts amatpersonām un uzņēmumu īpašniekiem;

2. nosoda krimināltatbildības noteikšanu, aizturēšanu un diskreditēšanu ar plašsaziņas līdzekļu kampaņām, draudiem un vajāšanas aktiem, kas vērsti pret tiesu iestādēm, kuras iesaistītas korupcijas lietu kriminālvajāšanā un nesodāmības apkarošanā, kā arī pret cilvēktiesību aizstāvjiem un žurnālistiem; mudina Gvatemalas iestādes izbeigt šīs darbības un atbalstīt tiesiskumu un varas atzaru neatkarības pilnīgu ievērošanu, kas ir galvenie elementi cīņā pret nesodāmību un korupciju;

3. aicina Gvatemalas iestādes nekavējoties veikt rūpīgu un objektīvu izmeklēšanu par draudiem, vajāšanas aktiem un stigmatizācijas kampaņām, kas vērstas pret tiesu iestāžu amatpersonām un pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, lai noteiktu vainīgos un nodotu viņus kompetentām, neatkarīgām un objektīvām tiesām;

4. aicina Gvatemalas iestādes steidzami veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu tiesnešu, prokuroru, juristu (tostarp bijušo *CICIG* juristu) un cilvēktiesību aizstāvju, kā arī aizturēto personu drošību un integritāti, un aizsargāt viņu tiesības uz taisnīgu tiesu; mudina iestādes nodrošināt to personu drošu atgriešanos, kuras ir bijušas spiestas pamest valsti, baidoties par savu drošību;

5. atgādina, ka ir nepieciešami uzlaboti un efektīvi dialoga kanāli Gvatemalas iestāžu ietvaros, lai veicinātu demokrātiskās vērtības, tiesiskumu un cilvēktiesību ievērošanu;

6. atkārtoti apstiprina, ka tiesnešu atlases un iecelšanas procesam ir jābūt pārredzamam un līdzdalīgam un ka kandidāti būtu jāizraugās, pamatojoties uz viņu nopelniem un pierādītiem rezultātiem cilvēktiesību ievērošanas jomā, ievērojot starptautiskos standartus un Gvatemalas konstitūciju; šajā sakarā aicina Gvatemalas iestādes garantēt tiesnešu taisnīgu ievēlēšanu, jo īpaši attiecībā uz ģenerālprokurora un cilvēktiesību ombuda ievēlēšanu;

7. uzsver, ka ierobežojošu tiesību aktu, piemēram, NVO likuma, pieņemšana var palīdzēt likvidēt cilvēktiesību aizstāvju aizsardzības sistēmu, tādējādi pastiprinot nesodāmību; prasa atcelt šos tiesību aktus;

8. mudina Gvatemalas valdību veikt nepieciešamos pasākumus, lai stiprinātu tiesību aktus un politiku cilvēktiesību aizstāvju, tostarp vides aizstāvju un žurnālistu, aizsardzībai, un izstrādāt sabiedrisko politiku cilvēktiesību aizstāvju aizsardzībai saskaņā ar Amerikas Cilvēktiesību tiesas 2014. gada nolēmumu un pašas Gvatemalas apņemšanos ANO Cilvēktiesību padomē 2018. gadā; iesaka Gvatemalas valdībai ratificēt Eskasū nolīgumu;

9. atzinīgi vērtē to, ka Gvatemalas iestādes ir izveidojušas Pretkorupcijas prezidentālo komiteju un Miera un cilvēktiesību prezidentālo komiteju, kas ir valdības inovācijas un attīstības nacionālā plāna galvenie pīlāri, lai īstenotu tādu politiku, kura veicina pārredzamību, cīņu pret korupciju un cīņu pret nesodāmību; mudina šīs komitejas sasniegt konkrētus rezultātus;

10. mudina Gvatemalas valdību turpināt sadarbību ar visiem ANO un reģionālajiem cilvēktiesību mehānismiem, lai atbalstītu cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību valstī; iesaka Gvatemalas valdībai uz saprātīgu laikposmu atjaunot *OHCHR* pilnvaras Gvatemalā;

11. atzinīgi vērtē ES dalībvalstu vēstniecību un ES delegācijas Gvatemalā rīcību attiecībā uz cilvēktiesību aizstāvju aizsardzības pasākumiem; aicina Komisiju būtiski paplašināt un aktīvāk īstenot aizsardzības pasākumus, tostarp paplašināt novērošanu tiesvedībās pret cilvēktiesību aizstāvjiem, jo īpaši vides un sieviešu cilvēktiesību aizstāvjiem, cita starpā palielinot atbalstu neatkarīgām pilsoniskās sabiedrības organizācijām;

12. prasa ES un tās dalībvalstīm izmantot asociācijas un politiskā dialoga un sadarbības nolīgumos paredzētos mehānismus, lai stingri mudinātu Gvatemalu īstenot vērienīgu cilvēktiesību programmu un apkarot nesodāmību nolūkā uzlabot cilvēktiesību stāvokli valstī;

13. uzdod priekšsēdētājai nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai, Eiropas Ārējās darbības dienestam, ES īpašajam pārstāvim cilvēktiesību jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, Amerikas valstu organizācijai, Eiropas un Latīņamerikas Parlamentārajai asamblejai, Gvatemalas Republikas prezidentam, valdībai un parlamentam, Centrālamerikas Ekonomiskās integrācijas sekretariātam un Centrālamerikas parlamentam.